

הקדש.

אמר רב אחדבוי בר אמי: דאמר קרא [דברים כה] "לא תחסום שור בדישו", ודרשינן: דישו שלך⁽⁴⁶⁸⁾, של הדיוט, ולא דישו של הקדש, ומכאן⁽⁴⁶⁹⁾ דרשינן לחסימת בהמה, וממנו נלמד אכילת פועל, כמו שאמרה הגמרא במסכת בבא מציעא [פט א] שהוקש פועל לבהמה.

הגמרא מבררת: מאי טעמא, מה הטעם שהפועלים לא יאכלו מהקדש, כלומר, מנין דרשינן שמצות התורה לתת לפועלים לאכול מן התלוש ומן המחובר, היא דווקא בהדיוט ולא בהקדש?

מן המוקדשין, הלא כבר שנינו במשנה הקודמת שחלב המוקדשין אסור? ומה הצורך להשמיענו זאת?

אבל לפי פירושם במסקנא, יבואר על נכון: המשנה משמיעה לנו חידוש גדול, שעל אף שהולד הוא גם של מוקדשין, ומסתבר לומר שכמה שאמרה התורה "תחת אמו", באה להתיר הנקת הולד כשהוא גם של מוקדשין. קמשמע לן, שאינו כן, ובכל זאת אסור לינוק. (ה) עוד הקשו: אם הולד הוא אכן של חולין, איזה נדבה התנדבו המתנדבין, ואיזה תועלת יש להקדש מכך? ולפי פירושם במסקנא, יבואר על נכון.

468. כל הענין שם בתורה מדובר בחולין. המיוחס לרש"י.

אבל הרמב"ם כתב [פרק ח מהלכות מעילה הלכה ב] "שנאמר לא תחסום שור בדישו, דיש הראוי לו". כלומר, הראוי לו באכילה, והותר לבעל הדיש להאכילו, ולא כשיש עליו איסור הקדש.

469. כן מפרשים התוס'.

אבל המיוחס לרש"י מבאר, שעל אכילת פועלים אין הגמרא מבררת כלל, כי היה פשוט שאין הפועלין אוכלים בהקדש, משום שנאמר [דברים כג] "כי תבוא בכרם רעך ואכלת", ודרשינן: "רעך" ולא של הקדש, אלא שהגמרא מבררת על חסימת בהמה.

ועיין תוס' בבא מציעא [פט א ד"ה רעך],

ועיין בתוס' מה שתירצו, וכתבו שהוא תירוץ דחוק.

אבל לפי פירושם במסקנא, יבואר על נכון: מפני שלמסקנתם עיקר הלימוד "אמו" "אמו", בא רק ללמד, שמה שאמרה התורה "והיה שבעת ימים תחת אמו" היינו דוקא "אמו" כשהיא של חולין, ונדרש מבכור, כמבואר. ואינו מהוה לימוד כללי ללימוד דיני מוקדשין מדיני בכור. על כן, לא אמרה שם הגמרא בבבא קמא לדרשה זו. [והקשה הצאן קדשים: אם כן למה הוצרכו לגזירה שוה "העברה" "העברה", הרי גילתה כבר התורה ש"אמו" הוא דוקא בחולין, ולמה היה עולה על הדעת שמעשר בהמה שונה מכל המוקדשין?].

(ג) עוד מקשים התוס': איך יתכן ללימוד מבכור לאסור את החלב, הלא הבכור הוא זכר, וכלל בדידינו: "אין דנין אפשר משאי אפשר"? [עיין תמורה טז ב ועוד].

ועיין בתוס' מה שתירצו [ויש שם גירסאות שונות, וקשה מאוד לעקוב אחריהן]. ובכל זאת כתבו התוס' שהוא דחוק.

אבל לפי פירושם במסקנא, יבואר על נכון: הגמרא לא למדה מגזירה שוה מבכור לאסור את החלב, כנ"ל, כי אין לו חלב, אלא, כשהבכור הוא הולד והוא היונק, מאמו שהיא בודאי חולין, כמבואר. ומבכור דרשינן אך ורק שמה שאמרה התורה "אמו", היינו: אמו כשהיא חולין, ולא כשהיא של מוקדשין.

(ד) עוד הקשו: פשיטא, שולד חולין לא ינק